

tistih nekaj zavojev, kolikor je bilo snežišča. Pozneje sem sam kar dvakrat nosil nahrbtnik in smuči iz Mojstrane skozi vso Krmo pa vse do Kredarice, pa je tudi kar šlo.

Tudi Martuljske Ponce se spominjam; pred vojno smo šli v Veliko Dnino in kljub dvajsetim centimetrom snega septembra preplezali južno steno. Takrat je imel Arih vsaj vrv s sabo. Bili smo v kratkih hlačah, lahkih vetrovkah in ne spominjam se, da bi nas kaj zeblo.

Za Oltarjem je prišla mimo Široka Peč ter za njo Amfiteater ter končno Kukova špica, ki zaključuje ta venec martuljskih lepotev. Od tu smo ponavadi leteli čez Radovno na Bled, tokrat pa je pilot na mojo željo zavil nad Savo čez Hrušico in nad Jesenice. Čudovito smo videli novo obvoznico pri Hrušici, Karavanški predor (ali bolje njegov portal s platojem) in celo obvoznico Hrušica—Jesenice—Vrba. Iz zraka gledano je videti že vsa narejena, čeprav ji gotovo še veliko manjka. Seveda smo zavili še nad Blejski grad in otok, pa čez Vintgarsko

sotesko nazaj. S tem je bilo v glavnem poleta konec.

Za zaključek pa še tale »malenkost«. Pred odhodom sem ženo, ki je ostala na letališču, pomiril z zagotovitvijo, da kar pomnim, še noben aerotaksi ni strmoglavil. Ko pa smo pristali, so vsi ljudje okrog nas gledali v isto smer proti vzhodu in takoj sem zvedel, da je pred minuto strmoglavil drug aerotaksi. Komaj se je dvignil, se je vnel motor. Takoj je pristal na njivi v podaljšku letališča, polomil kolesa, motor mu je odtrgalo, potnikom pa ni bilo nič.

Če ste ogreti za Julijce in bi radi videli nekaj res lepih vedut, ki seveda tudi niso poceni, potem si privoščite takšno križarjenje nad Julijci v lepem vremenu in gotovo vam ne bo žal. Ne pozabite na dober fotoaparatus s teleobjektivom zoom in tisočinko sekunde (pri tem času so bile vse slike ostre kljub premetavanju v zraku), da boste lahko doma obnavljali svoja zračna doživetja, ki se z »zemeljskimi« težko primerjajo.

PLEZANJE NAVZDOL, DA BI DOSEGLI KONČNI CILJ

KRAŠKA PONIKEVSKA DRAGA

JOŽE KORAČI

Na Tržaško-komenskem krasu je med Opatjim selom, Sežano, Divačo ter Tržaškim zalivom in Vipavskimi brdi veliko kraških podzemskih jam in brezen. Razen v že močno zakraseli dolini Raše, kamor se stekajo s flišnih Vipavskih hribov stalne ali občasne vode, povsod pogrešamo površinske vodotoke. Pa tudi Raša se mora zahvaliti za obstoj le soseščini flišnega hribovja, ki jo loči od Zgornje Vipavske doline, vendar se v sušnem obdobju tudi ta voda porazgubi v debelih prodnih naplavinah.

Domala brezvodno je tudi tamkajšnje podzemlje. Ena od redkih jam, v kateri najdemo tekočo vodo, je Ponikevska Draga pri Ponikvah komaj dober kilometer od doline Raše in skoraj 300 metrov nad morsk gladino. Glede na to, da so planinci nekdanjega Slovenskega planinskega društva poleg gorá raziskovali in obiskovali tudi slovenske kraške jame, zdaj pa je takšna planinska dejavnost prav redka, objavljamo ta prispevek: morda pa bo kakšnega planinskega popotnika vendarle pot zanesla na Kras in bo hotel pogledati, kaj se skriva v (pazite, nevarnem!) kraškem podzemlju.

JAMA, GLEDANA Z OČMI JAMARJA

Vhod v Ponikevsko Drago je 2 metra široka in 7 metrov visoka odprtina. Z navaljenimi skalami pokrito dno se sprva spušča proti severovzhodu, nato pa se rov obrne proti vzhodu. Tu

sta dve stranski vdolbini, nad večjo pa je 7 metrov visok kamin. Strop je skoraj vodoraven.

V nadaljevanju je rov ozek in le ponekod širok 5 metrov. To je izrazito gravitacijsko korito z visokimi skalnimi sufitali ob stenah. Številne

V Ponikevski dragi: lepa kraška jama je polna odpadkov

kotlice, še bolj pa horizontalno potekajoče police in zlepljen prodni material na njih kažejo na intenzivno delovanje tekoče vode in hitro poglobljanje rova. Po dobrih 100 metrih se odpre ogromna dvorana, v kateri leži velikanski skalni blok. Za njo se strop znižuje, obenem se spušča tudi dno prek podora 11 metrov globoko. Pod to stopnjo se rov zasučje proti jugovzhodu in zniža do kakšnega metra, nakar se po 35 metrih ponovno zasučje v prvotno smer. Na tem kolenu je stranski podor in nad njim več kot 40 metrov visok kamin. Ob podoru je 10 metrov dolga dvoranica s tako visokim stropom, da ga svetloba karbidovke ne doseže.

Tesen prehod vodi v naslednjo, 20 metrov dolgo dvorano, kjer je v severni steni vdolbina z 18 metrov visokim kaminom, ob jugovzhodni steni pa mogočen sigov masiv. Tod mimo se pride v ozko, ponekod komaj 60 centimetrov široko gravitacijsko korito, polno vodnih kotanj. Njegove stene so gladko izlizane, na njih pa izstopajo horizontalni erozijski robovi. V razpokah med plastmi so vložki rožencev in veliki kristali čistega apnenca.

Po 35 metrih se rov prevali v 11 metrov globoko brezno, kamor priteka voda iz več razpok, nakar se izgublja med nanesenim kamenjem. Ozka odprtina vodi v naslednje 11 metrov globoko brezno, kjer so vodni curki še številnejši. Ti odtekajo v vodno kotanjo, ki je pod dvometrsko stopnjo. Ob južni steni brezna je mogočen skalni blok, ki seže še v naslednji rov, tako da je možno preiti vodno kotanjo le skozi poševno razpoko. Na tem mestu se rov obrne proti

Najdba iz Ponikevske drage: česar domačini niso potrebovali, so zmetali v podzemlje

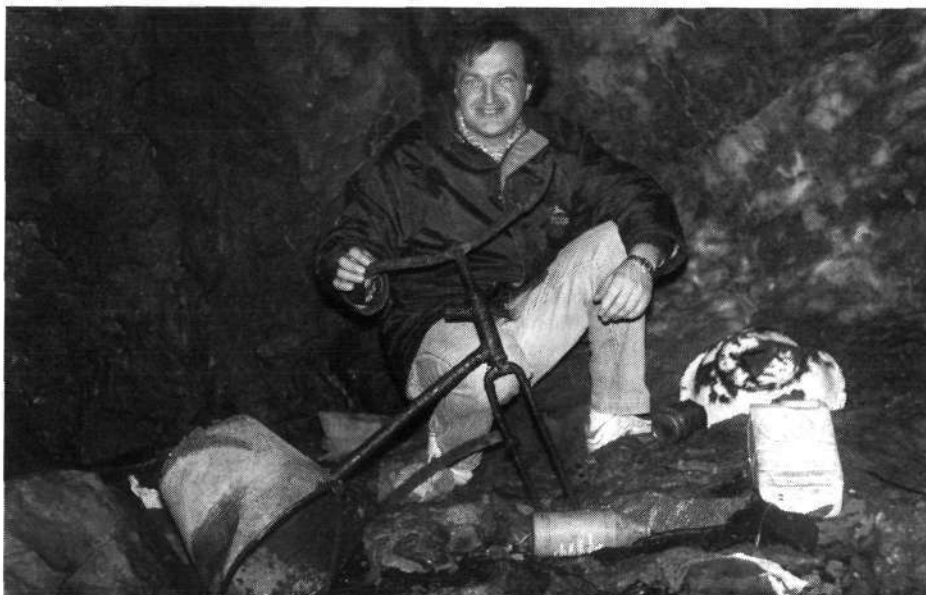
jugozahodu in dobi povsem drugačno podobo. Po nekaj metrih ga stisneta dve stranski zavesi iz sprimkov velikih apnenčevih kristalov, nato pa pada rov v kaskadah 25 metrov globoko v prvi vodni bazen. Iz tega se pretaka voda čez 4 metre globok vodni prag v sklepni bazen neznane globine. Ta zadnji del jame je do 6 metrov širok. Stene so zelo zglajene, strop pa poln robov, ostrih kot nož.

Jama je enostaven požiralnik v razpoki in je usmerjen v glavnem pravokotno na potek prelomnice, ki je ob njej nastala Draga (jugovzhod-severozahod). Razmeroma ozek rov se razširi le tam, kjer se sklada s smerjo te prelomnice. Ponekod velike višine stropa so posledica naglega nižanja erozijske baze zaradi učinkovitega gravitacijskega delovanja vode. To se posebno vidi v zadnjem delu jame. Kristalne kopeče pred sklepnim breznom in v rovu nad njim so nastale v dobah, ko odtočni sifon ni deloval in je voda v jami stagnirala vsaj do te višine. Sigovih tvorbov je v jami zelo malo.

RAZISKAVE JAMARSKEGA DRUŠTVA SEŽANA

Po meritvah znaša skupna globina jame 146,5 metra, skupna dolžina pa 377 metrov. Dne 20. avgusta 1962 je sežanskim jamarjem uspelo, da so zaradi izredno dolgotrajne suše lahko prodrli v jamo še 50 metrov naprej in 18 metrov globlje, kjer smo trčili na potok, ki je usmerjen od juga proti severu in se steka v okoli 4 metre globok bazen. V kasnejših letih smo jamo še večkrat obiskali in poskušali priti globlje, vendar smo kmalu naleteli na sifon.

V letu 1975 smo jamo ponovno obiskali, z nami

pa je bil tudi **Marko Krašovec**, jamski potapljač, ki je preplaval sifon.

Za sifonom (ta je enostaven) teče 35 metrov dolg in povprečno 2,5 metra širok vodni kanal. Voda je globoka 1,5 metra, višina stropa pa povprečno 5 metrov. Na koncu tega kanala se

dviga 1 meter visok sigov slap, nad katerim so globoki vodni bazeni. Tik nad gladino zadnjega bazena se odpira manjša odprtina, iz katere priteka voda, obenem pa je čutiti prepih. Na tem mestu je tudi naslednji sifon, ki pa ga še nihče ni preplaval. V prihodnjem sušnem obdobju načrtujemo ponovne potope.

KOLIKOR (NE)HRIBOVCEV, TOLIKO HRIBOVSKIH OKUSOV

TI NAŠI POGLEDI NA GORE

HELENA GIACOMELLI

Vsakdo ima svoj pogled na gore. Celo tisti ljudje, ki so jim hribi še manj kot španska vas, ki pa ob vsaki priložnosti na vsa usta razlagajo, kako je »neki tam nad 1000 metri vse dovoljeno«. S poudarkom na »vse« in pomenljivim nasmeškom, češ, saj vemo, kam pes taco moli. Ker pa ne slutiš, kam njihov pes taco moli, jih zaupljivo pobaraš, kje so nabirali te svoje izkušnje. V zadregi tedaj mencajo, da oni res ne hodijo v hribe, so jim pa o tem pripovedovali prijatelji. Taki, ki jim gre verjeti, še podkrepijo svojo trditve.

Moje skromne izkušnje pa so me naučile, da je v gorah »vse« tisto, kar je človek prinesel s seboj v svet tišine, prepovedano. Dovoljeno je samo molčé, s spoštovanjem stopati skozi čudežen vrt narave.

***

Za mojo sosedo je najlepši pogled na gore – od spodaj, iz doline. Skozi okno stanovanja, za katerim se zjutraj rišejo Kamniške planine, ko se sonce, ped za pedjo, z nežno rdečico razliva čez skalnati svet.

Na »kamničanu« – vlaku, s katerim se vozimo na delo v Ljubljano, nato še nadaljujemo skupinsko občudovanje jutra v gorah.

»Da bi se vzpeli na kakšen vrh, to pa ne?« sem nekoč sredi vzdihovanja nad lepoto prizora pobarala sosedo.

»Ne,« je bila odločna, »res ne vem, zakaj bi se mučila, ko pa so gore že od tu tako lepe.«

Seveda, ko si končno na vrhu neke gore, navadno obračaš pogled navzdol, na prehojeno pot, na zelene doline, slediš vijugastemu toku nemirne reke v globeli, se skozi odmev spominov zagledaš na sosednjih vrhovih... To pa res ni več »pogled na«, ampak je že »razgled z« gore.

***

Znanec pa je reden obiskovalec gora. Od glave do petá zagrizen planinec, gorohodec, gornik ali turist, morda hribolazec – nikoli se ne morem odločiti, kateri od teh izrazov je po jezikovni plati najprimernejši. Le med alpiniste še ni zašel.

»Saj nisem gams, da bi lazil po skalah, kjer pelje na goro lepa steza!« je bil kratek.

Vsak konec tedna mora od blizu, na dotik, pogledati te svoje gore. Vendar nikoli ne gre sam. Če družba odpove, on pa ne najde rezervnega sestava, raje ostane doma.

»Gore počakajo,« se ne vznemirja.

Najbrž si je vzel za moto »več oči več vidi«. Zgled »več rok, manj časa porabiš za isto delo« pa je prikrojil v »več nog naredi isto pot hitreje kot ene same«. Tu je seveda majhna napaka. Neka pot namreč res kratkočasneje mine v prijetni družbi, čas hoje pa je v obratnem sorazmerju s številom nog. Preprosto povedano: tempo hoje je počasnejši, ker se morajo pohodniki prilagajati drug drugemu. Planinski kodeks veleva, naj se ravnajo po kondicijsko najmanj pripravljenem. A pustimo mojemu znancu njegovo prepričanje, če je zato srečnejši!

Pod slamnato streho

MAJDA SENICA

*Bil rožnik je,
ko trave žlahtne
smo kosili...
Potem seno gmadili:
na skedenj, v parno in
na pater ga stlačili.
Zvečer pa v mraku
med kresnicami in netopirji
smo lazili
po stopničastem tramovju
pod dišavja streho
in omamami senenega obilja.
Smo rili in se zakopali
v svoja gnezda topla —
polhki mehki, ljubeznivi.
Je luna skozi špranje nas
v kraljestvo sanj ovila —
vse tople dni poletja...
dokler spet slana
zemlje ni pokrila.*